המוכר שדהו פרק תשיעי ערכין לא.

מסורת הש"ס

א) קדושין כא., ב) [ויר ה.], ג) [עיי תוס' ד"ה אמר], ד) כ"מ פב. מגילה כז., ה) שבת כט: [ע"ש], ו) [כנ"מ מימה אמר אכי ד' אחד מ"ר], ז) [ר"ז פיט שיך לכאן ושיך לעיל כה. וה"ג בתחילת הדף כמים אתה מתבב ותניא בת"כ בני מוכר שדה אחוזה נמי סה"ג ותסב. ל"ק], ח) [אבל אם ל"ק], ט) [עיי"ש תוס' כ"מ סד: ד"ה ולא יסמוך], י) [דשמא ל"ק].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכנגן וכו' כפ"ל הס"ד ותמ"ל מ"ה הא רבי יהודה מתני':

גליון הש"ם

מתני' הנתון לו בסתנה. ע' רשב"ם בב"ק דף עח ע"ב ד"ה ננגב ומתן:

רבינו גרשום

תני חדא. [לוה וגואל וגואל לחצאין] אמוכר בית בבתי ערי חומה קאי דהכי משמע במסכי קידושין: הא רבנן והא ר' שמעון. הא דתני לוה וגואל לחצאין ר' שמעון היא [רבי חייא] דאמר לפי שמצינו [מקום שהורע כחו בענין אחד יפה כחו בענין אחר] הכא נמי (הורע כחו בבתי ערי חומה בענין אחד) [במוכר בית בערי חומה הגאל והורע כחו] שאם הגיע (יום) שנים עשר חדש ולא היה נגאל היה חלוט לו ללוקח יפה כחו בענין אחר שלוה וגואל והא דתני אינו לוה וגואל רבנן היא דפליגי עליה דר' שמעון [דלית להו לפי שמצינו כו'] [הרי זה גואל מיד. אפי' לאלתר כשמכר: הרי זו כמין רבית. שאם היה ביד הלוקח חצי שנה [אין ח' חדשים אינו מנכה לו הלוקח לגואל כלום ממה שאכל והיינו כמין רבית שלוקח כל דמיו ואינו מנכה לו]: ואינה רבית. שאינו מחסרו כלום שהתורה ויכתה לו: עד מלאת לו שנה. לפכיותו: שנה ועיבורה. (שס"ה היינו עיבורה י"א יום שיתורה שנת חמה על הלבנה) היינו שנת הלבנה ומה שיתירהם חדשי החמה על חדשי הלבנה דהיינו י"א יום דהיינו שס"ה ימים שהתא תמימה כין ללבנה ובין לחמה: מתני' דתני הרי זה גואל מיד ולא כו' דתניא ימים תהיה גאולתו ר' אומר אין ימים פחות משנים. כלומר דקסבר המוכר בית בבתי ערי חומה אינו רשאי לגאול אלא לאחר שני ימים: ורבנן. דסברי דגואל מיד האי ימים מאי עבדי ליה: מבעי ליה. שגואל עד מלאות שנה מיום ליום דימים מבעי להו לשנה המימה מעת לעת באותה שעה שנמכרה: מעד תום שנת ממכרו. נפקא מיום ליום ומעת לעת ומעת לעת אייתר ליה ימים שאין ימים פחות משנים: ולא שנה של מנין עולם. שאין אומרים אם מכר לו באלול או באב כיון שהגיע יום א' בתשרי עלתה לו שנה אלא מונה שנה שלימה: מבעי להו למעת לעת. כלומר דאם מכר לו בסמוך לאותה שנה חל פסח ביום א' ולשנה הבאה חל פסח ביום ה' אין אומרים כיון שהגיע יום א' כגיסן הבא דהוא יום ל"א) בתרתי (א') עלתה לו שנה (מיום ליום) אלא אין עולה לו שנה עד שיגיע הפסח דהיינו מעת לעת: מיום ליום ומעת לעת מעד שנת ממכרו נפקא. אייתר ליה ימים ואין ימים פחות משנים: ועשה לו שדהו מכר. כשלוה מכנו אמר לו אם אינו פורע לך מיכן ועד זמן פלוני תהא שדי מכורה לך מעכשיו בכך וכך וחחשוב בך דמיך ותחזיר לי המותר על חובך ונכשיו היא ברשות הלוקח: [בזמן שהמוכר אוכל הפירות עד אותו זמן מותר שעד הזמן היא שלו: לוקח אוכל פירות אסור. דשמא יפרנה זה ונמצא לוקח אוכל רבית לפסרע]: ר' יהודה אומר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר. הואיל ואינו תושבה בתורת משכון אלא בתורת מכר: צד אחד ברבית איכא ביניהו: להכי קרי ליה צד אחד ברבית דלא חשיב רבית [גמורה] אלא רבית דהלוואה כגון הלוהו סלע בה' דינרין אבל רבית דקרא דמכר קרי צד אחד רבית דאיכא דאכר היינו צד אחד ברבית שאם יפרנו יהא רבית מה שאכל ואם לא יפרנו לא יהא רבית:

תני חדא לוה וגואל לחצאין. פירש רש"י דתמקדים שדה אחוזה קאי ול"נ דא"כ הוי סתם מתני' דתנן בהקדש מותר בכולן כו"ש ולא כרבנן ומו"ר דקאי אמוכר בית בבתי ערי חומה וכן מוכחת הסוגיא בפ"ק דקדושין (דף כא. ושם כ:) אבל מקדיש שדה אחוזה אפי' רבנן מודו דלוה וגואל לחצאין: [1]**תניא** בת"כ בני מוכר שדה אחוזה וחסב שני ממכרו שנים אתה מחסב ואי אתה מחסב תדשים ומנין אם רצה לעשות תדשים שנה יעשה מ"ל וחסב ומ"ת כימי מצינו שבשיסה לצורך המוכר שיהא בו ריוח למוכר בצלמה כשמחסב תדשים מצינו כגון שנת לגאלה בתמצע השנה דמחסבינן ליה תדשים שעברו שאבל הלוקח לגרע פדיונו כמו שאנו מחסבין הנשים שעברו שאבל הלוקח [2]לו אתה מחסב תדשים כימי משכחת לה ויש לומר דמשכחת ליה כגון אם מכר בניסן בעשרה ליטרין ומחלה ויש עד היובל י' שנים ומחלה ובא לגוחלה בר"ה ויש עוד להבא עד היובל ה' שנים: **מיום** ליום ומעת לעת מעד תום שנת ממכרו נפקא. במס' נדה (דף מז: ושם ד"ה טולן) פירש ה"ר ר' אלחנן דדוקא בכמי ערי חומה בענין מעת לעת [לשעות] אבל אינן דהתם [3] דמלי למימר דאזלינן בהן בתר שנים שלהם ולא בתר שנת עולם בכולהו לא בענין מעת לעת [לשעות] דבכמי ערי חומה דוקא הוא דגלי ליה קרא אבל לאינן לא והתם: כתבו כאן הוא הדין בכולהו בענין מעת לעת [לשעות] דילפינן שנה [שנה] מבמי ערי חומה כדאמר הש"ס לקמן גבי מילתא אחריתי: **והתניא** הרי זו רבית גמורה **אלא** שהתורה התירתו. ומשיק רבי יוחנן הא ר' יהודה הא רבנן פירוש מתני' כר' יהודה דאמר אל אחד ברבית מותר וברייתא דתני רבית גמורה אתיא כרבנן ול"ת מאי שנת ממשכנתא בלא נכייתא דאינו אלא אבל אבן כאן רבית דלאיתא נשך (כ"מ דף כב. ושם) מ"ל רבינא והרי משכנתא בלא נכייתא דבדיניסה מוציאין מלוה למלוה ובדינינו אין מחזירין ממלוה לוה אלמא לאו רבית גמורה היא והכא אמר דהוי ריבית גמורה ולפי [4] פירוש רש"י דמחלק בין שדה לבית ניחא גבי הא דתנן פרק איזהו נשך (שם מד:) המלוה את חבירו לא ידור בחלון חנם ולא יסבור ממנו בפחות ממנו) [מפני] שהוא רבית ופירש רש"י שם מאי שנת ממשכנתא דנכייתא דשרי ומיירי דיש לחלק בין שדה לבית דשמא השדה לא יעשה פירות אבל הבית אי אפשר שלא יהנה ממנו בדירתו ומשום הכי כי מנכה לו מן השכירות הוי רבית ולפי זה ניחא גמי הכא דבית שהוא דר בו בלא ספק הוי רבית גמורה אבל שדה דשמא לא יעשה פירות כי אכיל ליה גמי בלא נכייתא לאו רבית גמורה היא ואין נראה לר"ת חילוק זה דבבית גמי אינה פסיקא שמא יפול או יארע אלא ודאי אין חילוק בין שדה לבית והכיי דתנו לבית הדרא קושיא לדוכתיה מאי שנת ממשכנתא בלא נכייתא דלא חשבינן ליה רבית גמורה וא"ל דרבית גמורה דקתני הכא אתי לאתויי מאי דאמר מדבבנן קתני והאי דאמר מדבבנן לאתויי מאי דאמר מדבבנן דלא חשבינן ליה רבית גמורה ומ"ל דרבית גמורה דקתני הכא לאתויי מאי דאמר מדבבנ